

SLÂM

BÂDET

Memduh ÇELMELİ

İslâm'da İbadet ve Kapsamı

İslâm

- ❖ Hz. Âdem'den (a.s.) Hz. Muhammed'e (s.a.v.) kadar bütün peygamberlerin insanlığı davet ettiği kurtuluş yolunun ortak adıdır.

❑ **Peygamberler;** Allah'a → Elçilerine → Ahirete imana; Allah'a ibadete → O'nun rızasına uygun yaşamaya davet etti.

İbâdet

- ❖ Boyun eğmek, itaat etmek, saygı duymak, kulluk etmek, tapınmak anlamlarıdır.
- ❖ **Kavram olarak ibadet;** müminin Allah'ın rızasını kazanmak için kulluk görevini yerine emirlerine uyması ve yasaklarından kaçınmasıdır.

getir

- ❖ Dini emirlerden sorumluluğun 2 temel şartı → Akıl – Ergenlik (Bülüğa Erme)
- ❖ İbadet mükellefiyetinin (sorumluluğunun) olmadığı durumlar → Uyku – Baygınlık – Delilik - Unutma - Başkası tarafından zorlanma.

❑ **İnsan;** Rabbini tanımak ve O'na ibadet için yaratılmıştır. İnsan Allah'a karşı sevgi ve itaatini ibadetle gösterir.

“Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.”

“Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden yardım isteriz.”

“Yalnız Allah'a ibadet et ve şükredenlerden ol!”

(Zâriyât 56. ayet)

(Fâtiha, 5. ayet)

(Zümer, 66. ayet)

❑ **İslam'da Allah'ın rızasını uygun davranmak da ibadettir.**

“... Kim Allah'a inanır ve faydalı iş yaparsa Allah onu, içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere sokar...” (Talâk, 11. ayet)

“Ey iman edenler! Rükû ve secde edin, Rabbinize ibadet edin, hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz.” (Hac, 77)

❑ **Farz İbadetler** → Yapılması dinen zorunlu ibadetlerdir. Namaz- Oruç- Zekat- Hac

❑ **Vacip İbadetler** → Farz kadar olmasa da yapılması gereken ibadetlerdir. Vitir Namazı -Kurban Kesmek

❑ **Nafile ibadetler** → Hayatı ve kulluğu güzelleştiren amellerdir. Teheccüd ve Kuşluk Namazı, Ramazan dışındaki oruç.

❑ **Salih Amel** → Allah'ın rızasını kazanma niyetiyle yapılan her güzel iş ve davranış. Anne babaya iyilik, büyüklere saygı, faydalı bilgiyi paylaşma, güler yüzlü olma... İslam'a göre, kötülüklerden sakınmak da ibadet kapsamına girer.

“Bineğine binmek isteyene yardım etmek veya eşyasını bineğine yüklemek sadakadır. Güzel söz sadakadır.

Namaza giderken atılan her adım ve

dinkulturuahlakbilgisi.com

Yol göstermek sadakadır.” (Hadis)

İslam'da İbadetin Amacı ve Önemi

Âbit

- Kulluk ve ibadet eden.
- Allah'ın emirlerini yerine getiren.
- Allah'a yönelen,

Mâbut

- ✓ İbadet edilen varlık → İlah
- ✓ İbadete layık tek varlık → Allah

Mâbet

- ❖ İbadet edilen yer.
- ❖ İbadethane.
- ❖ Tapınak.

❑ İnsan küçük bir hediye yahut yapılan ufak bir iyilik karşısında teşekkür etmeyi ihmal etmez. O halde kendisini yaratan, ona sayısız nimetler ihsan eden Allah'a da şükretmelidir. İbadetler bu şükür gösterme yollarından biridir. Salih amel denen «Güzel davranışlar» da ibadettir. Kur'an'da birçok ayette iman ile salih amel birlikte zikredilmektedir.

İbadetlerin

Amacı

- ❑ Asıl amaç; Allah'ın rızasına ulaşmaktır.
- ❑ Kişi; Allah'ın emrini ve O'na olan şükür borcunu yerine getirmek, Allah'a olan sevgi ve saygısını göstermek için ibadet eder. Allah'ın bu ibadetlere ihtiyacı yoktur

“Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk edin...” (Bakara, 21. ayet)

İbadetlerin

Faydası

- ❑ İbadet, insanı Allah'a yaklaştırır, sıkıntılardan korur. İbadet, dünya ve ahiret mutluluğunun anahtarıdır.
- ❑ İbadetler insan iradesini kuvvetlendirir. İnsan ahlaki sorumluluklar konusunda daha duyarlı olur.
- ❑ İbadet sayesinde kişi; kötülüklerden arınır, ruhu yücelir.
- ❑ Yalnızca Allah'a ibadet etmek, insanı diğer varlıkların ve kendi arzularının kölesi olmaktan korur.

- ❖ **Namaz** → Beş vakit Allah'ın huzurunda boyun eğdirerek kibirden, kötülükten alıkoyar. Zaman bilinci oluşturur.
- ❖ **Oruç** → Sabır eğitimidir. Nefsi terbiye eder.
- ❖ **Zekât** → Mal hırsını terbiye eder, toplumsal dayanışmayı artırır.
- ❖ **Hac** → Zorluklarla mücadeleyi ve kardeşlik bilincini öğretir.

“Kul bir hata işlerse kalbine siyah bir nokta konulur. Şayet o, günahattan vazgeçer, bağışlanma diler, tövbe edip Allah'a dönerse kalbi arınır. Eğer bunları yapmaz, siyah nokta artırılır ve neticede

dinkulturuahlakbilgisi.com

günah ve hataya geri dönerse bütün kalbini kaplar... (Hadis)

Ef'al-i Mükellefin (Mükellefin Görevleri)

Mükellef: Dinin emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınmakla sorumlu tutulan kimsedir.

Farz

- ❖ Belirlenmiş, kesinleştirilmiş şey, pay, nasip. Dinin, **kesinlikle yapılması gereken** iş ve davranışlardır. Farzı terk eden günaha girer, inkar eden ise dinden çıkar. **Farz 2 çeşittir:**
- ❖ **Farz-ı ayn** → Kişinin kendisinin yapması gereken farz. Beş vakit namaz, Oruç, Zekât, Hac gibi.
- ❖ **Farz-ı kifâye** → Bazılarının yapmasıyla diğerlerinin üzerinden sorumluluğu kalkan davranışlar. Kimse yapmazsa bütün Müslümanlar sorumlu olur. Cenaze namazı-İlimle meşgul olmak, iyiliği emredip kötülükten sakındırmak, Kur'an-ı ezberlemek, toplum için zaruri meslekleri icra etmek. Kimse yerine getirmezse herkes bundan sorumlu sayılır.

Vâcip

- ❖ Yapılması gerekli, zorunlu olan anlamındadır. Dinin ise yapılması farz kadar olmasa da yapılması gereken dinî hükümlerdir. Fıtır sadakası (Fitre), vitir ve bayram namazları ile kurban kesmek gibi.
- ❖ Yerine getirmeyen kişi günah işlemiş olur. Ancak farzdan farklı olarak, vacibi inkâr eden dinden çıkmaz.

Sünnet

- ❖ Sözlükte: Yol, âdet, gidişat, huy, karakter, tavır, davranış. Dinî olarak Hz. Peygamber'in farz ve vacip dışında yaptığı veya yapılmasını tavsiye ettiği davranışlardır.
- ❖ **Sünnet-i müekkede** → Hz. Peygamberin devamlı yapıp, **çok az terk ettiği** iş ve ibadetlerdir. Sabah namazının sünneti, öğlenin ilk ve son sünnetleri, namazları cemaatle kılmak, ezan, kamet, selamlaşmak, diş temizliği gibi.
- ❖ **Sünnet-i gayr-i müekkede:** Hz. Peygamberin **bazen yapıp bazen terk ettiği** davranış ve ibadetlerdir. İkinci ve yatsının ilk sünnetleri gibi. Yapan sevap kazanır, terk edenler ise kınanmaz.

Mendup

- ❑ **Sözlükte:** İstenen, arzulanan, kendisine çağrılan şey.
- Dînî olarak:** **Yapılması güzel olan** terkedilmesi sorumluluk gerektirmeyen davranışlardır. Kuşluk ve teheccüd gibi nafîle namazlar, Ramazan dışında tutulan nafîle oruç gibi. Mendup yerine **Müstehap** da denir.

Mubah

- ❑ **Sözlükte:** Açığa çıkan, açıklanan, serbest bırakılan.
- Dînî olarak:** Kişinin **yapıp yapmamakta serbest** bırakıldığı fiillerdir. Helal ve caiz kavramlarıyla birlikte kullanılır. Yenilmesi, içilmesi, yapılması yasaklanmamış olan şeyler mubah, helâl ve caizdir.

Haram

- ❑ **Sözlükte:** Yasaklanmış yer, koruluk, yasak bölge.
- Dînî olarak:** Allah'ın **kesin olarak yasakladığı** söz ve davranışlar demektir. Cana kıymak, alkol, domuz eti, şirk koşmak gibi.

Mekruh

- ❑ Dînî olarak: Haram olmadığı halde **istenmeyen, hoş görülmemeyen** söz ve davranışlardır. Haram kadar kesin ve bağlayıcı delillere dayanmaz. Ancak bu durum, mekruhun işlenebileceği anlamına da gelmez.

İslam'da İbadetlerde Temel İlkeler

1 Kur'an'a Sünnete Uygunluk

❑ İbadetlerin geçerli olabilmesi için Kur'an ve sünnete uygun olması gerekir. Kur'an'da ibadetler hakkında gerekli bilgiler verilmiş, ibadetlerin yapılışı ise Hz. Peygamberin rehberliğine ve uygulamasına bırakılmıştır. Mesela namaz, oruç, zekât, hac gibi ibadetlerin nasıl yapılacağını ise Hz. Muhammed göstermiştir. Hz. Peygamber; **“Namazı benden gördüğünüz şekilde kılın.”** buyurmuştur.

❖ **“Kim Resul'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur...”** (Nisâ, 80. ayet.)

❖ **“Sözlerin en doğrusu Allah'ın Kitabı'dır. Yolların en iyisi Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü (dinde) sonradan uydurulanlardır. Ve her bid'at, dalâlettir.”** (Hadis)

Bid'at, Hz. Peygamberin sünnetinde bulunmayan bir davranışın ibadet olarak uygulanması veya mevcut ibadet şekillerinde artırma ya da eksiltme yapılmasıdır. Bu konuda

2 Niyet

❑ İbadet edenin niyeti ibadeti yalnız Allah için yapmak olmalıdır. Bu, tevhid inancının temelidir. Allah'a inanan bir insan hiçbir şeyi O'na ortak koşmaz, her türlü riyadan ve gösteriştan uzak durur.

❖ **“Allah sadece samimi bir şekilde ve kendi rızası gözetilerek yapılan amelleri kabul eder.”** (Hadis)

❖ **“...Şüphesiz benim namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi Allah içindir.”** (En'âm, 162)

❖ **“Bunun için sizden dünyevi bir karşılık beklemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir.”** (Şuarâ, 109)

❖ **“Ameller niyetlere göredir...”** (Hadis)

❖ **“Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz, ancak kalplerinize ve amellerinize bakar.”** (Hadis)

3 İhlas

❑ Sözlükte samimiyet, içtenlik, kalbî ve karşılıksız sevgi, samimi bağlılık, doğruluk, temizlik, saflık, gösterişsizlik gibi anlamlara gelir. Dînen ise tutum ve davranışlarda sadece Allah'ın hoşnutluğunu gözetme, sözün öze uyması, riyakârlıktan ve ikiyüzlülüğten uzak olmak demektir

❑ **“Hâlbuki onlara, ancak dini Allah'a has kılarak, hakka yönelen kimseler olarak O'na kulluk etmeleri, namazı kılmaları ve zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte bu dosdoğru dindir.”**

❑ **“Biz sana kitabı gerçeğin ta kendisi olarak indirdik. O hâlde sen de ihlasla yalnız Allah'a ibadet et!”**

❑ **“...İhsan, Allah'ı görüyormuşsun gibi O'na**

çünkü her ne kadar sen O'nu görmesen de

kulluk etmendir;

O , seni görmektedir...” (Hadis)

İslam'da İbadet Ahlak İlişkisi

❑ İbadetler, insanları ruhen olgunlaştırır, kötü yönelişlerini engeller ve onları ahlaken yükseltir.

“... Biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.”

❑ İbadetlerin sağladığı sosyal yardımlaşma ve dayanışma, huzurlu bir toplum oluşmasına katkıda bulunur.

❑ Sıkıntılar karşısında Allah'a ibadet eden bir mümin, metanetini yitirmez, sabreder ve zorluklarla mücadele eder.

“... Müminler, yalnız Allah'a dayanıp güvensinler.”

❑ İbadetler insanı Allah'a yaklaştırır.

“Kullarım sana beni sorduğunda (söyle onlara): Ben çok yakıным. Bana dua ettiği vakit dua edenin dileğine karşılık veririm. O hâlde (kullarım da) benim davetime uysunlar ve bana inansınlar ki doğru yolu bulsunlar.”

❑ İbadetler insana sorumluluk bilinci kazandırır. Olgun insan sorumluluk bilinciyle hareket eder.

“... Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir...”

Namaz

- ❑ Kişi, zamanını planlar ve onu verimli kullanmayı öğrenir.
- ❑ Camide bir araya gelen Müslümanlar birbirlerinin sevinç ve kederlerini paylaşma imkânı bulur.

“...Allah katında amellerin en sevimsisi, az da olsa devamlı olanıdır.” (Hadis)

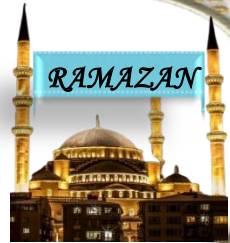
Zekat-Sadaka

- ❑ Mal ve servet edinme tutkusunu azaltır.
- ❑ Kişi, başkalarının derdiyle dertlenmeyi, bollukta da darlıkta da ihtiyaç sahiplerini gözetmeyi öğrenmiş olur.

Oruç

- ❑ Kişi, yeme içme arzularını, şehvet ve öfke gibi güdülerini denetim altına alır.
- ❑ Ramazan paylaşma yardımlaşma ayıdır.

Hac-Kurban

- ❑ Hac ve kurban ibadeti de birlikte hareket etme ve sosyal yardımlaşma açısından kişinin sorumluluk duygusunun gelişmesine katkı sağlar.

Bizi **DiN**lemeye devam ediniz.

Memduh **ÇELMELİ**